

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXVIII. Legi scriptæ traditam legem coniungi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

candidati Theologiae opus habent illis institutionibus, ne offendant, ergo sine illis offendere poterunt, ergo & in Catholica Ecclesia aliquis offendere potest, ergo merito illi negatur lectio bibliorum, donec ita instructus sit, ut in electione inoffenso gradu pergere queat.

Finio hanc de Scriptura partem, & coram Deo hominibusque protestor, maximis, inauditisque nos calumniis peti: Olim fastidium calumnia posuit in Arianis contra Athanasium, nunc superarunt nostri Iubilantes omnia veterum: Et sane si quicquam à vetustis didicerunt, ita artem calumniandi accurate hauserunt, ut iam nihil tutum sit: veritate nihil possunt, clamori, & mendacio fidunt.

Nos legem Dei legendam permittimus, sed vetamus lectionem noxiam, interpretationem legis corruptricem; quod in legibus civilibus, facere magistratum diximus.

CAPVT XXVIII.

Legi scriptæ traditam legem coniungi.

De traditionibus a cerba calumnia.
S. I. **N**VLIVS omnium Iubilantium, quod quidem sciam, hanc partem omisit. Id eoque nihil necesse est omnes nominare. Academicus Evangelicus Heidelbergenfis thes. 19. & 20. Sed hac in re nemo fere acerbius mendax, quam Erastus Lauterbach, qui Papistas agere contra verbum Dei, & suas sequi traditiones contendit ostendere. Et conc. 1. p. 1. concludit, alles wider die H. Schrift / also daß es der Teuffel auß der Hellen nicht wol köndte ärger machen / omnia adversus scripturam, ita ut vix e tartaro demon peiora facere posset. Polycarpus Lettierus 1. conc. Balduinus Fredericus in concione preparatoria pagin. 7. omnes Catholicas civitates infamat, quod humanas leges magni faciant, verbo Dei relicto, in templis tantum animas occidant. Es werde mit falscher Lehr und verbottenen Gottesdienst nur ettel Seel mordt begangen / falsa doctrina, & vitiosis cultibus in templis animarum à Catholicis committi. Paulus Laurentius in secunda concione, pagin. vigesima quarta omnium malorum causam affirmat, quod traditiones humane contra diuinum verbum inualuerint. Daß auß des verstorbenen Papsis Gebott und Tyranny alles in Abgötterey sey verwandelt worden / Da man an statt des reinen Wort Gottes des Papsis Lügen / und Menschen Sagenen wil getrieben haben. Ex maledicti Papa mandato, & tyrannide omnia in idolatriam conuersa esse, quia locum puri verbi Dei mendacia Papa, & doctrina hominum obtinuerint. Nec in templis tantum ad plebem, sed poete etiam in ministrorum conuentibus aures mendaciis implent. Vnum ex illis, quia in eo clarior est malevolentia, audire iuvat: Est vero Albertus Otto Bilgenius paedagogus aulicus Solmenfis.

Hoc didicifsem à damone mentiri.
 Quanta olim fuerit seculi caligo prioris,
 Prestigia quante, quantus in orbe dolus.
 Errorum in quantas tenebras, quantamq; Charybdin,
 Nostrorum inciderint secula prisca patrum.
 Haud ego si totas gustassem Aganippidos vndas,
 Carminibus possem significare meis.
 Lux Euangelij maiorum obscurior auro
 Lumine brumali debiliorque fuit.
 Vox Euangelij spissis immerfa tenebris,
 Cimmeria quondam nocte sepulta fuit.
 Biblia Pontificum nugis oppressa, fumoque
 Perdita non vllis insonuere locis.
 Nemo Prophetarum libros euoluere visus.
 Ausus Apostolicos voluere nemo libros.

Nam si qui legerent Sacra biblia mentibus equis,
 Credebant tangi fulmine Pontificis.
 Hinc docuere Sacram Scripturam (grande piaculum)
 Esse imperfectam, flexibilem, mutilam.
 Adque salutarem vitam permulta requiri:
 Qua sancto videas esse aliena libro.
 Proficere imo nihil, qui rem petat inde salutis,
 Haudquaquam & normam in religione bonam
 Dormi secure Dorbellus vadeque mecum,
 Duranius, Biel ac Holkot, & Okka, Brikot.
 Petrus Lombardus, Scotus, Thomas ab Aquino
 Iura dabant templis, iura dabantque scholis.
 Quid poterant quaso auxilij ebullire misellis
 Ex horum scriptis, dic mihi quaso, virum.

Ius interpretabantur, non condebant.

Hæc illi, nos totam rem breuiter exponemus his propositionibus.

§. 2. Propositio prima. Ecclesia semper vsa est verbo Dei non scripto, hoc est traditione. Nam ante Moysen, atque adeo ante diluvium Ecclesia Dei fuit, nec tamen verbum Dei scriptum fuit. Id factetur Scharpius controu. 6. Respons. ad prim. obiectionem. In proslillogismo est captio homonymia in nomine scriptura pro scriptura substantia, & re scripta, hoc est, Dei verbo: & tum nihil aliud est quam doctrina deo-privata: aliquando pro huius doctrina accidenti, scilicet scriptione, & exaratione in libris. Primo sensu scriptura est antiquior Ecclesia, sique propositio est falsa. Scriptura enim, seu verbum Dei, est ecclesie fundamentum: Ephes. 2. 20. At fundamentum est antiquius edificio: ita scriptura est Ecclesia semen, Matth. 13. 1. 1. Petr. 1. 23. At semen sobole illa, cuius est semen, antiquius est: Denique hoc idem verbum, quod iam scriptum, fuit tunc non scriptum.

Lex Dei a- tra scripta, alia non scripta.

Quod si sincere nobiscum agitur, & scriptura significat rem scriptam seu doctrinam deo-privatam, iam concordiam tenemus, neque enim nos, cum dicimus, aliqua non scripta esse credenda, affirmamus, aliquam doctrinam non deo-privatam, hoc est à Deo non reuelatam, recipiendam esse, tanquam sit à Deo reuelata.

Deinde post Moysen aduentum scripta est, sed non omnia capita creditu necessaria continuo explicata sunt, erant igitur alia verbo non scripto comprehensa, neque enim Moysen institutum fuit catechismum scribere.

Moses non omnia credenda scripsit.

Tertio, Hoc ipsum verbum quod scripsit Moyses sine traditione nec legi potuit, nec intelligi, vsu pra ostendi propter punctorum omissionem: Quarto, Nusquam Deus profiteretur, se doctrinam aramento tantum & membranis alligasse. Sunt igitur Dei leges duplices ἀγγελος & ὑψηλος.

Quinto, Multa sunt, quæ nunc quoque ex verbo non scripto credere coguntur aduersarii. Nempe verbum Dei, quod scriptum est, inuiolatum ad nos vsque peruenisse, Apocalypsin esse verbum Dei. Aduersarii vero fatentur, ut Scharpius columna 123. Ab Adam vsque ad Moysen fuisse scripturam, sed non verbum scriptum, neque enim scriptum esse necessarium, nisi ex hypothesi. Denique multæ gentes longo tempore scripturas non habuerunt.

Verbum scriptum non est sufficiens omni- bus contro- uersis deci- dendis.

§. 3. Propositio secunda. Scriptura sacra quæ nunc habetur, non est sufficiens, ut omnes controversias decidat, nec olim fuit; quia initio tantum pentateuchum habuerunt, at ille non est sufficiens, ut omnia dogmata apertissime ex eo declarantur; ita neque nunc vniuersum corpus canonis sufficit, nam nusquam in eo dicitur, hoc totum corpus, & nullum alium librum extra illud esse canonicum, & hoc tamen credimus. Itaque qui omnem traditionem reiciunt, etiam canonem scripturæ concidunt, quod adeo verum est, ut Scharpius hoc anno omnibus iniecerit pudorem. Cum enim con- trouer-

trouersia 9. columna 143. sibi obiecerit, Instantia 5. Non satis est scire scripturam esse diuinam, sed oportet scire, quæ illa sit? At non potest hoc sciri ex scripturis. Ergo. Probatur assumptio: quomodo colligimus ex scriptura, Euangelia Luca & Marci esse vera, Thomæ vero & Bartholomæi esse falsa, cum ratio dicat, credendum potius libro præferenti titulum Apostoli, quam non Apostoli? Et vnde colligam epistolam ad Rom. esse vere Pauli, epistolam vero ad Laodicenses non esse Pauli, cum Coloss. 4. dicat, se ad Laodicenses scripsisse, nusquam vero dicat, se ad Rom. scripsisse? Ergo. Respondet sibi in hunc modum. Distinguitur propositio: est quidem necessarium hoc scire, sed non simpliciter ad salutem, & eodem modo, omnibus, quia multoties de variis libris Canonicis dubitarunt, saltem ad tempus, quos ideo à salute non excludunt. Deinde qui Spiritum sanctum habent, per quem libros Canonicos agnoscimus, non eadem mensura illum habent, ita etiam de aliis spiritus operationibus statuendum.

Scripturam credere esse verbum Dei, non est ad salutem necessarium Scharpio.

Si igitur non est necessarium ad salutem credere, hos esse libros diuinos, ergo nec est necessarium, id, quod illis continetur, credere diuinum, ex sententia Inbilantium. Hoc enim solum credendum est, quod est in libris diuinis: Quemadmodum si quispiam dicat, sibi solum faciendum esse, quod regio diplomate iubetur, si credere non tenetur oblatum diploma esse regium, ab executione earum rerum excusatur. Paulo post idem respondet, non est necesse scire, hunc vel illum librum ab hoc vel illo scriptum esse auctore, modo scriptum ipsum admisso ut diuinum. At illo magis constringitur, si enim nesciero auctorem, si auctor v.g. Apocalypseos ignoratur, vnde sciemus, hoc est, ex qua scriptura, esse diuinum? Non constat ex scriptura, aliud non habent, vnde cognoscant.

§. 4. Horrenda confusio contemptum verbi Dei non scripti consecuta est in Ecclesia, sed in Ecclesia malignantium, nam primo cum sola scriptura se niti dicerent, & spargerentur omnes in contraria, Augustinam confessionem, quasi concordie symbolum ediderunt, illa deinde mutata, desertaque concordie librum confercerunt, sed inde summa discordia totum Lutherismum exanimauit.

Et sane hac quoque parte omnem scripturæ fidem conuellunt, & omnino scripturam abnegant. Libauis libro contra Grezerum hæc habet.

I. Scriptum Dei verbum non est illa per characteres depictam parui scriptio.

II. Sacra scriptura & scriptum verbum non est illud verbum Dei, de quo disputatur inter Catholicos & Lutheranos: sed aliud quoddam. Quia scriptum verbum potest mutari, imo & comburi. Sed verbum Dei manet æternum. It. 40.

III. Si scriptio seu sacra scriptura esset verbum Dei, tunc esset verbum Dei non tantum respectu hominum, sed & Angelorum: sed sacra scriptura non est verbum Dei respectu Angelorum: Ergo neque est verbum Dei respectu hominum.

IV. Si scriptura esset vere verbum Dei, tunc esset potentia Dei omni credenti ad salutem. Sed non est potentia Dei omni credenti ad salutem. Ergo scriptura ista non est vere verbum Dei.

V. Si scriptura sacra vere esset verbum, & esset sapientia & veritas Dei, sed non est sapientia & veritas Dei, ergo scriptura sacra non est vere verbum Dei.

VI. Si scriptum verbum vere esset verbum Dei, tunc foret lux in tenebris lucens: sed non est lux lucens in tenebris, ergo scriptum verbum non est vere verbum Dei.

VII. Denique cura, ait, huc perueni, ut ex verbo Dei cognouerim, quod verbum Domini sit viuum, quod æternum, quod pereunte mundo non pereat, quod iudicet in extremo die, quod veritas, quæ eam cognationem habet cum Christo, ut inde & filius Dei vocetur verbum & veritas,

& ita etiam Spiritus sanctus veritas, sicut & verbum Christi Spiritus Ioan. 6. illico vidi verbum scriptum, seu scripturam in Bibliorum voluminibus comprehensam non esse verbum Dei, sed aliquid aliud: quia scriptura, qua scriptura non viuunt, non est vita, non veritas, non manet in æternum.

§. 5. Si igitur scriptura non est verbum Dei, vel non est necesse credere verbum Dei, & tamen est principium fidei, sequitur, fidem esse incertam. Nam cuius principia sunt incerta, id quoque, quod ex illis deducitur, est incertum, non enim certior est conclusio, aut assensus principii firmior eo principio, ex quo solo pender, quam ipsum principium. At scripturæ cognitio non est certa, quia nec fide certa est, neque naturali lumine certa est. Nullo igitur modo. Ut vero lector videat, quantam nobis iniuriam adferant, & quid ipsi inter se, cum soli sunt, loquantur, propositiones, quas Adolphus Venator Tschander se de Contra-Remonstrantibus probaturum promittit in Apolog. contra Dordracenses, ex pag. 174. & 175. & 176. apponam.

1. Recta, optima, securissima, & perfecta regula, æmulus, ac lydius lapis, non tantum doctrina in Reformatæ Ecclesia apud Belgas, sed etiam totius Christianæ fidei, est Confessio Belgica, & Catechismus Heidelbergensis.

Ecclesia

Caluini

humana le-

ge constitu-

ta est.

2. In Confessione & Catechismo præcipitur quod oporteat sectas conuerti, & eos, qui vel verbo in confessione à nobis differunt, condemnare.

3. Sine contumeliis sectæ & errores confutari non possunt.

4. Predicantium officium est indulgere contumeliis & contumeliis.

5. Si quis non intelligit, scripturam esse imperfectam, & præter eam, humanas traditiones & formulas esse necessarias, is diuersitatem religionis parui pendit.

6. Doctrina puritas nequit conservari, sectæ non possunt auerti, nec hæreses confutari sine humanis constitutionibus ac formulis.

7. Dei verbum neque ad salutem, neque ad bonum Ecclesie statum, per se sufficit.

8. Sola scriptura, absque statutis & decretis Ecclesie, est chaos omnium religionum, refugium omnium hæresum, via, (sola si insistas,) ad omnem libertatem in rempub. Christianam inuehendam.

9. Scriptura est obscura, & variis modis potest intelligi, & propterea decretis & doctrinis Ecclesie opus habet.

10. Confessio & Catechismus tantum sunt manifesta, non item scriptura; & hæc formula non possunt bisariam aut diuersimode explicari.

11. Auctores Confessionis & Catechismi sapientiores & prudentiores fuerunt, quin & fideles in Ecclesiam & veritatem, nec non meliora & perfectiora scripta Ecclesie reliquerunt, quam ipsi Euangelistæ & Apostoli.

Scripta ha-

mana pra-

feruntur

diuinis.

12. Ex verbo Dei non potest pura doctrina certo cognosci, sed tantum ex Confessione & Catechismo.

13. Prophetæ & Apostoli imperfecta & dubia post se scripta reliquerunt, quæ ne ipsis quidem possunt prodesse, ut ex quibus viam veritatis certo agnoscere non possumus; Cur igitur nisi eadem additamentis & decretis particularis Ecclesie roborentur, & illustrentur.

non opus in-

terpretatio-

14. Scriptura nequaquam id totum complectitur, quod ne absolute credendum est, ut quis saluetur, aut sit membrum Ecclesie.

15. Scriptura duplices sensus habet, incerta & imperfecta est.

16. Traditiones humane, Conciliorum decreta, verba & explicationes rerum fidei diu post tempora Apostolorum inuenta necessario credi debent ad salutem consequendam.

17. Verbum Dei Christianis tam necessarium atque vitale non est, quam sit Confessio & Catechismus.

18. Verbo Dei carere possumus, dummodo Confessionem & Catechismum seruemus.

19. Hæreticos & Errabundos non est necesse scripturae sue verbo Dei conuincere, aut errores eorum confutare; sed tantum Confessione & Catechismo.

20. Confessionem & Catechismum verbo Dei probare non est opus.

Hac ostendit Synodus Dordrechtana.

21. Autoritas Ecclesiae, scripturae auctoritatem præcellit.

22. Pura doctrina certitudo non ex verbo Dei petenda est; sed ex traditionibus & formulis eorum hominum, qui longe post tempora Apostolorum sunt secuti.

23. Scriptura non est idoneus controuersiarum de religione iudex.

24. Nemo rectam fidem habet, neque Christianus, neque Ecclesiae membrum est, qui Confessionem & Catechismum non recipit.

25. Confessioni & Catechismo amplius adherere oportet, quam in quantum verbo Dei consonant.

Sui interpretationi omnia tribuunt.

26. Confessio & Catechismus debent esse norma sensus scripturae, & formula humana debent ponere mensuram explicandi verbum Dei: Sed Dei verbum non debet statuere limites intelligendi scripta hominum.

27. Nemini Christiano liberum est ad solam Dei verbum se alligare, & qui id facere præsumit, ostendit se à vera Christiana religione destitutum.

28. Quamuis Apostoli ipsimet Symbolum suae fidei fecissent, nihilominus non esset scriptura.

29. Religio Christiana non consistit in pia vita, sed in multa scientia, non in quantum quisque vult, sed in quantum quisque intelligit.

30. Doctrina de amore Dei & proximi ad solam legem pertinet, non ad Euangelium & Iesus fuit doctor legis.

31. Qui congregati sunt, ut audiant quæ diuina & spiritalia sunt, quique Deum & Christum profitentur, non sunt Ecclesiae: Item si solis Christi & Apostolorum verbis adherere, & non etiam Decreta Conciliorum & hominum traditiones recipere velint.

32. Tametsi aliqui in omnibus absolute scripturam sequuntur; sunt nihilominus hæretici, & non possunt esse Ecclesiae Dei.

33. Papista & Hæretici non sunt Christiani.

34. Quod primi plantatores Reformationis confessi sunt, & Martyres huius terrae etiam sanguine suo sigillauerunt, videlicet, in rebus Fidei tantum adherendum esse Scripturae & humanas Institutiones non esse suscipiendas; id est inuentum ad omnes hæreses ex inferni barathro renouandas.

35. Qui intelligit solum insistendum esse verbo Dei, ille medium proponit, per quod nulla pax haberi poterit cum Deo.

40. Neque Moyses & Propheta vllō modo intelligi possunt, aut fundamentum doctrinae, aut amplexus doctrinae veteris testamenti, neque Euangelista & Apostoli Noui Testamenti.

63. Ieremias, Paulus, Euangelista & Angelus Gabriel, Socii sunt & hæretici.

65. Aliquid confiteri aut dicere, quod etiam hæretici dicunt, hæreticum & erroneum est; & sic Propheta & Apostoli omnes hæretici.

68. Euangelista & Gabriel Angelus nihil melius de Christo, quam Turci sentiunt.

Idem Venator pag. 74. ita habet.

Aduersarij tam contempit de ea loqui audent, ut dicant; Si solum adhaerendum esset Scripturae, unusquisque in Christianitate & dicere & facere auderet, quod veller: & Biblia faceret latibulum manifestum omnium hæresum, Libertinorum, & omnium aliorum.

His etiam adde quæ in themate saculari noster Maximilianus Sandaeus verissime de Synagoga praedicantica refert, & Thema Haidelbergense ad 17. th. 11.

Scripturam sacram, quæ, quæ Verbum Dei, est bene creandi & viuendi norma, regula, amplexus, gnomo, docet non esse vere verbum Dei 1. quia non est potentia Dei omni credenti ad salutem. 2. quia non est sapientia & veritas Dei. 3. quia non est lux lucens in tenebris. 4. quia non manet in æternum. 12. Afferit, non esse ad salutem necessariam scientiam, cognoscendi scripturam diuinam à non diuina. 13. Negat, necessario credendum esse fidei saluificæ, scripturas, quas habemus esse diuinas, aut Euangelium Matthæi quod legitur in Ecclesia, esse diuinum, & Matthæi Apostoli. 14. Contendit, scripturam sacram non esse ex se certam, neque erroris, aut falsitatis expertem. 15. Affirmat, scriptores Noui Testamenti interdum prudentes, scientes præter veritatem historie scripsisse. 16. Recepto vulgari errore aliquando quidpiam ex caritate condonasse. 17. Propter opinionem publicam à veritate historie deflexisse.

CAPVT XXIX.

Iuris studium principibus & priuatis commendatum.

§. 1. PRUDENTIA iuris est rerum diuinarum, & humanarum notitia, iusti atque iniusti scientia. Iurisprudencia definitur imperator lib. 1. inst. tit. 1. lib. 1. Nec merito; duplex enim ius est diuinum, & humanum, utrunque iurisperito cognoscendum est. Itaque non nimis late sumpta est definitio; Est enim reuera laudatissima illa, & vere publica scientia. Quibus autem in rebus prudentia versatur in illis multo magis consistit prudentia iuris.

§. 2. Iurisprudentia dare operam, principes, optimates, nobiles conuenit; imo necessarium est.

Ratio primaria est, & valida. Quemadmodum sine legibus non potest esse Respublica, ita nec sine anima legum, hoc est vero sensu, veroque usu, qui potius iustitiæ & æquitatis index est, & custos, quam verba legislatoris. At sensum tenere ipsos principes, & optimates oportet. Πάσα πόλις ἀποῖσι ἀν γένετο, ait lib. 6. de leg. Plato, ἐν ᾗ δικαστὴς μὴ καθ' ὅσα ἐστὶν ἡ τέχνη. Omnis ciuitas definit esse ciuitas, in qua tribuna non sunt recto ordine constituta. Non possunt vero recte constitui, si modum eorum principes ignorent. Primarium principis munus est ius dicere, quomodo iuste, constanter, certo ius dicet, iuris ignarus?

Recte itaque vocatur iurisprudentia ἐπιστήμη βασιλική, καὶ τῶν βασιλευσίν, scientia regia, & regum; nam & regibus digna est, & regibus necessaria est; quam ob causam quibusdam in vniuersitatibus, ut in celeberrima Heripolensi in actibus solennibus, antecessores, & doctores purpureis insignibus, qui color regis est, uti videmus.

Reges olim ius dixisse constat. Romulus, & ceteri leges sanxerunt, & controuersias finierunt. Secuti reges sunt consules, qui iudiciis exercendis operam dederunt. Apud Varronem ita clamat accensus. Omnes Quirites in litum huc visite ad iudices. Augustinus totus in iure dicundo fuit. Seuerus præ ceteris negociis civilibus intentus fuit. Ad miraculum usque causas cognouit Vespasianus, qui legationes, quæ plerumque erant oppellorum, audiebat cubans, & cum aliis solueretur, dum nititur, & confurgit, inter manus subleuantium extinctus est. Traianus ad periculosa popularitatem accessit, describit eam Plinius, nisi forte auribus aliquid dedit. Liberum est Traianus ingrediente per publicum principem subsistere, occurrere, comitari, præterire, ambulare inter nos, nos quasi contingas: in audientia & copiam tui, non ut impetres, facis. Hæret lateri tuo quisquis do. accepit, sinemq; sermonis sui cuius pudor, nō tua superbia facit. De Alexandro ita scribit Lampadius. Negotia & causas